

NVE
Postboks 5091, Majorstuen
0301 Oslo
// nve@nve.no

NTEs kommentar til krav om revisjon av konsesjonsvilkår for Mossa

NTE Energi AS (NTE) vil ikke motsette seg revisjon av konsesjonsvilkårene for Mossa. Vår oppfatning er imidlertid at revisjonsprosessen må utsettes til pågående oppdatering av kunnskapsgrunnlaget er ferdigstilt. Dette gjelder bl.a. undersøkelser ihht. Miljødesignmetodikken i Mossa og fiskebiologiske undersøkelser i Meltingen. Parallelt med dette pågår utredning av mulige O/U-prosjekt.

Flere av spørsmålene NVE stiller i brev av 01.12.2022 er ikke mulig å besvare før undersøkelsene er slutført. NTE vil derfor be om at NVE utsetter åpning av vilkårsrevisjon for Mossa inntil disse undersøkelsene er avsluttet og rapportert i løpet av 2024.

Vi viser til deres brev datert 01.12.2022 med oversendelse av krav om vilkårsrevisjon til kommentar, gjeldende Mossa i Indre Fosen og Inderøy kommuner. Saken gjelder NTEs tillatelse til å erverve fallrettigheter og foreta regulering av Mossa mv., gitt ved kongelig resolusjon av 4.12.1981.

NVE ber NTE om å kommentere de konkrete forhold som er tatt opp i kravbrevet fra Fosen Naturvernforening og uttalelse fra Inderøy kommune, samt redegjøre for følgende problemstillinger:

- Hva finnes av relevant dokumentasjon om kravene som stilles
- Hvilke områder er aktuelle for ytterligere utredninger og dokumentasjon
- Hvorvidt det finnes opprustings- og utvidelsesmuligheter eller gode løsninger knyttet til revisjonskravene

Vi vil i det følgende redegjøre for vassdraget, reguleringen, og gi våre foreløpige tilbakemeldinger på ovennevnte. Innledningsvis vil vi påpeke at det pågår et omfattende arbeid med å innhente relevant dokumentasjon og å oppdatere kunnskapsgrunnlaget.

1. Generelt om Mosvik kraftverk og Mossavassdraget

Mosvik kraftverk er et middels stort magasin kraftverk i Inderøy kommune i Trøndelag, som utnytter et fall på 216 meter i Mossavassdraget fra Meltingen til havnivå i Trondheimsfjorden. Opprinnelig konsesjon ble gitt ved kgl. res. av 4.12.1981, og manøvreringsreglementet ble senere endret ved kgl. res av 25.02.2005. Vassdraget er regulert av NTE, og Mosvik kraftverk har vært i drift siden januar 1984.

Mossavassdraget har et samlet nedbørfelt på 131 km². Arealet av tre innsjøer (Meltingen og Store- og Lille Grønsjø) utgjør ca 10 % av nedbørfeltet.

Mosvik kraftverk har installert en francisturbin med ytelse på 37 MW, og har en midlere årsproduksjon er på 75 GWh. Kraftverkets reguleringsmagasin er etablert ved senkningsregulering av Meltingen på 21 meter (mellom kote 216 og 195). I henhold til manøvreringsreglementet kjøres ikke kraftverket i perioden 15. april til 31. august, med unntak av når vannstanden i Meltingen overstiger 215,50 moh. Utløpet til Mosvik kraftverk er i sjø.

Det er etablert et eget magasin i Åfjorden som skal sikre minstevannføring i Mossa og lokkeflommer i vassdraget. Deler av Kaldalselvas nedbørsfelt er overført inn på tilløpstunnelen til kraftverket, like nedstrøms Ålvatnet.

Ved reguleringen ble 55 % av nedbørsfeltet ført bort fra vassdraget. Restvannføringen er 25 - 30 % ved Lille Meltingen, og mye av dette utgjøres av Tverrelva. Restvannføringen øverst i hovedelva var liten før minstevannføring ble innført i 2007. Denne innebærer at det pumpes/slippes 100 l/s i minstevannføring til Mossa fra 15. mai til 30. september, og 50 l/s fra 1. oktober til 14. mai. Minstevannføringen sikrer vann i den øvre delen av elva, som har hatt 95 - 100 % redusert vanntilførsel siden reguleringen i 1984 fram til 2007. Fra 2012 er minstevannføringen frivillig endret slik at det slippes 100 l/s hele året.

Lakseførende strekning opp til Liafossen er 11,2 km, og gytebestandsmål er beregnet til 154 kg hunnfisk (Lakseregistret). Mossa var før reguleringen klassifisert som et middels smålaksvassdrag, med fangster på i gjennomsnitt 633 kg fra 1963 og fram til etablering av kraftverket. Etter regulering har det vært lite - og ingen fangst av laks i vassdraget, og de siste årene har det vært fiskeforbud. I Lakseregistret er bestanden av laks kategorisert dårlig/svært dårlig på grunnlag av gytebestandsmåloppnåelse og høstingsrom. Genetisk integritet er vurdert til svært god eller god (Diserud mfl. 2020).

Etter pålegg fra NVE er det bygget 9 lakseterskler (Syvdeterskler) i nedre del av Mossa, fra utløpet i sjøen og opp til Oppgrande bru. Tersklene ble bygget på 1990-tallet, for å forbedre oppgangsmulighetene og fiskeproduksjonen i denne delen av elva. I tillegg er det bygget terskler ved utløpet av Lille Meltingen og ved utløpet av Stokkleivvatnet. Det er også bygget flere terskler i Kaldalselva.

NTE fikk i 1989 et pålegg fra Miljødirektoratet om utsetting av laksesmolt i Mossa. Siden 2010 er det i tillegg satt ut startfôret yngel, og fra og med 2015 er denne yngelen foret hele sommeren for utsetting i august/september. Gjeldende pålegg er utsetting av 70.000 sommerfôret yngel, og utsettinger av smolt ble avsluttet i 2018.

I perioden etter reguleringen er det gjennomført flere fiskebiologiske undersøkelser i Mossavassdraget. Disse er beskrevet i pkt. 4 under.

2. NVEs og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013

Olje og Energidepartementet (OED) og Miljøverndepartementet (MD) fastsatte i mai 2012 rammer for et tidsavgrenset prosjekt med sikte på å foreta en nasjonal gjennomgang og prioritering av de kommende vassdrags- og revisjonssakene. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) (Miljødirektoratet fra 1. juli 2013) gjennomførte prosjektet. Hovedformålet var å utarbeide en oversikt over vassdrag eller vassdragsavsnitt hvor de samfunnsmessige gevinstene av mulige miljøforbedringer kunne overstige de samfunnsmessige kostnadene. I arbeidet ble OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår (OED 2012) lagt til grunn.

I den nasjonale gjennomgangen og prioriteringen av vassdrag er Mossavassdraget gitt prioritet 1.1, som er av de vassdragene med høyest prioritet for revidering av konsesjon. Bakgrunnen for prioriteringen er hensyn til fisk, naturmangfold og landskap/friluftsliv (Figur 1).

Vannregion - revisjonsobjekt - vassdrag			Prod.	Verdi/påvirkning				Aktuelle tiltak				Anslått krafttap (Q95)			Annet		Kat.
Vannregion	Rev.ID	Vassdrag/ revisjonsobjekt	Prod. kraftverk GWh/år	Samlet VPS_gr	VP_Fisk/fiske	VP_Naturmangfold	VP_Landskap/ friluftsliv	Minstevannføring	Driftsvannføring	Magasinrestr.	Andre	KT_gr	GWh/år	% av prod.	Flerårsmagasiner	Flomutsatte omr.	PRIORITET
Trøndelag	701	Nidelvassdraget fra Selbusjøen	731	5	4	4	5	x	x	x	x	2	5-20	< 5	N	N	1.1
Trøndelag	702	Nidelvassdraget, Slind, Sørungen	102	4	4	3	1	x	x	x		1	< 5	< 5	N	J	1.1
Trøndelag	711	Mossa	96	5	4	4	1	x			x	3	5-20	5-10	N	N	1.1
Trøndelag	713	Teksdalsvassdraget	14	5	4	5	1	x	x		x	2	< 5	5-10	N	N	1.1
Trøndelag	716	Sørdalselva/Arnvikelva	54	5	4	4	1	x				2	< 5	5-10	N	N	1.1

Figur 1. Oversikt over revisjonsobjekter med rangering.

3. Godkjente vannforvaltningsplaner

Gjeldende regional plan for vannforvaltning i vannregion Trøndelag er vedtatt for planperioden 2022-2027. Mossa er gitt prioritet i vannforvaltningsplanen, og frist for måloppnåelse er satt til 2033 («Vannforekomster som er prioritert for tiltak som kan medføre krafttap»). Også forrige planperiode åpnet for tiltak i Mossa som kunne medfører krafttap/tap av reguleringsevne.

Vi vil i denne sammenheng bemerke at selv om Mossa er godkjent med miljømål der tiltak kan medføre krafttap for vannkraftsektoren, gjelder samtidig prinsippet om at tiltak og kostnader skal stå i et rimelig forhold til miljønytt. Tiltak skal altså avveies mot det som er kjernen i at konsesjon er gitt, i dette tilfellet kraftproduksjon i Mosvik kraftverk.

4. Eksisterende dokumentasjon

I Mossavassdraget er det både før og etter regulering gjennomført en rekke fiske – og ferskvannsbiologiske undersøkelser. Vi deler inn undersøkelsene i reguleringsmagasin, anadrom strekning og undersøkelser vedrørende elvemusling.

4.1 Meltingen m. fl

Det er utført undersøkelser forut for reguleringen (Korsen 1980). Utviklingen i fiskebestanden de første årene etter reguleringen er også undersøkt (Haug & Arnekleiv 1994). Status for innlandsfiskressursen i reguleringsmagasinet var både i forundersøkelsene og i oppfølgingsundersøkelsene lik. Generelt ble vassdraget klassifisert som *næringsfattig, med begrenset eller dårlig fiske*. Ørreten i vassdraget var fåtallig, og biomassen i vannene var i stor grad småvokst røye. Det var ingen endring før og etter regulering.

Det er ikke gjennomført undersøkelser i magasinet etter 1989 (Haug & Arnekleiv 1994). NTE har nå tatt initiativ til oppdatert kunnskapsgrunnlag for Meltingen. Dette er i prosess, og vi har i utgangspunktet lagt opp til rapportering medio mars 2024. Tilbyder er ikke valgt, men vi har gått ut med forespørsel om tilbud på fiskebiologisk status og forslag til eventuelle tiltak.

4.2 Mossa (anadrom strekning)

Mossa var før reguleringen klassifisert som et middels smålaksvassdrag, med fangster på i gjennomsnitt 633 kg fra 1963 og fram til etablering av kraftverket.

En oppsummering av resultatene fra undersøkelsene for perioden 1983-1991, inklusive en vurdering av hvilke effekter reguleringen har hatt for oppgangsmulighetene for voksen fisk og produksjonen av ungfisk, er presentert i Hvidsten m.fl. (1992).

Etter regulering har fangstene av laks avtatt sterkt, og fisket er nå stengt i vassdraget.

Gjennom prosjektet «Krav til vannføring i sterkt regulerte småvassdrag», har NINA gjennomført ungfiskundersøkelser i 2002 og 2003. Undersøkelsen ble gjennomført ved elektrofiske på de samme stasjonene som tidligere, med tillegg av to nye stasjoner.

I perioden 1999 – 2008 har Mossa også vært fulgt av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennom programmet «Bestandsovervåking i laksevassdrag i Nord-Trøndelag» (Gorseth 2008). Undersøkelsen har omfattet arts- og årsklassefordeling, samt beregning av ungfisktetthet basert på bare én stasjon i nedre del av vassdraget (nedstrøms Oppgrande bru).

I perioden 2010 – 2018 er det gjennomført fiskebiologiske undersøkelser i regi av Sweco. Swecos første rapport ble laget i 2010, og innebefattet en befaring langs hele elvestrekningen. Elektrofiske ble utført på de samme stasjonene som er benyttet tidligere, samt én ny stasjon. Artsfordeling, lengde og alderssammensetning, og tetthetsberegninger av årsyngel og ungfisk, ble vurdert for både laks og ørret. Fysisk habitat ble også kartlagt, der områder for utsetting av settefisk og muligheter for utlegging av gytegrus ble vurdert. Rapporten går også i detalj om tidligere målinger av vannføring, og eksisterende tiltak for fisken i vassdraget. Eksisterende tiltak innebefatter magasin for lokkeflommer i Åfjorden, 9 stk. terskler som er bygget i den nedre delen av elva, pålegg om utsetting av smolt, og slipp av minstevannføring. Målinger av andel tørrfall på stasjonene ble også gjort. Andel tørrfall vil i mindre grad variere etter mengde vann i elva. Maksimum og minimum dybde ble også målt på stasjonene i 2010, 2012 og 2014, og varierte alle tre årene fra 3 til 60 cm. Bunnssubstratet ble i 2010 også 2 klassifisert etter en seksdelt skala basert på partikkelstørrelse, en metode benyttet i forbindelse med bonitering av flere vassdrag i Norge. Prosentvis fordeling av de ulike substrattypene på stasjonene ble grovt anslått i 2012 og 2014.

NTE fikk i 2017 pålegg fra Miljødirektoratet om gjennomføring av fiskebiologiske undersøkelser i Mossa. Undersøkelsenes mål skulle være å utarbeide en tiltaksplan med utgangspunkt i miljødesignmetodikk, videreføre utsettingene av en-somrig settefisk og gjennomføring av ungfiskundersøkelser. Som et ledd i pålegget er det i regi av Veterinærinstituttet også foretatt en genetisk vurdering av de fiskeutsettingene som er blitt gjennomført i Mossa.

Resultatene fra påleggsundersøkelsene skal rapporteres våren 2023.

4.3 Elvemusling

Elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) er naturlig hjemmehørende i Mossavassdraget. I 2010 ble det gjennomført undersøkelser i forhold til status for arten i vassdraget etter regulering. Resultatene fra undersøkelsen (NVE) var en tilbakegang i store deler av de regulerte delene av vassdraget. Spesielt på strekningen mellom Lille – og Store Meltingen var tilbakegangen sterk, og det var svært lav reproduksjon av musling i disse områdene. Det var også i disse områdene reguleringen hadde størst effekt før det ble krav om minstevannføring i 2007. Undersøkelsene i 2010 konkluderte med at tilbakegangen skyldtes lav/mangelfull vannføring i deler av vassdraget og lave tettheter av vertsfisk.

I 2022 ble det gjennomført nye undersøkelser i forhold til elvemusling, som et samarbeidsprosjekt mellom NTE og Miljødirektoratet. Resultatene fra denne undersøkelsen inngår i Miljødesignundersøkelsen som vil være ferdig våren 2023.

5. Gjennomførte utredninger og dokumentasjon

En skjematisk oversikt over fiskebiologiske undersøkelser i Mosvikvassdraget, medfølger som vedlegg 1.

6. Behov for ytterligere utredninger og dokumentasjon

Som nevnt pågår fiskebiologiske undersøkelser i Mossa. Disse undersøkelsene ble initiert på bakgrunn av pålegg fra Miljødirektoratet 04.09.2017, og skal i utgangspunktet være ferdige og rapporteres i løpet av våren 2023. Undersøkelsene innbefatter kartlegging av habitatflaskehals, kartlegging av hydrologiske flaskehals, hydrologisk variasjonsanalyse samt diagnose og tiltaksplan. I tillegg innbefatter undersøkelsene status på elvemusling etter endring i minstevannføring nedstrøms Åfjorden.

NTE har i tillegg tatt initiativ til fiskebiologiske undersøkelser og statusoppdatering på tilstand i Meltingen. I Meltingen foreligger det ingen ferskvannsbiologiske undersøkelser i nyere tid. Disse undersøkelsene vil bli gjennomført høsten 2023, med sluttrapportering 1. mars 2024.

Sammen utgjør disse undersøkelsene et svært viktig kunnskapsgrunnlag for den kommende revisjonsprosessen. NTE mener derfor at NVE må avvente en åpning av vilkårsrevisjon frem til sluttrapporter foreligger, og vi har hatt tid til å ta stilling til innholdet i disse.

7. Eventuelle opprustings- og utvidelsesmuligheter (O/U)

NTE har ikke utredet opprustings- eller utvidelsesmuligheter tilknyttet reguleringen, men planlegger å gjennomføre en O/U-utredning i forbindelse med kommende revisjon.

8. Gjennomgang av revisjonskravene med avklaringer

Vi vil kunne kommentere kravene slik de fremgår av den punktvisse oversikten fra Inderøy kommune, når sluttrapporter foreligger og vi har hatt tid til å gjennomgå innholdet i disse. Vår vurdering er at det er både i allmennhetens, NVEs, NTEs og kravstillerenes interesse at vi får gjort en grundig og kunnskapsbasert vurdering av de ulike problemstillinger som er reist. Vi vil legge inn våre kommentarer i selve revisjonsdokumentet.

Generelt kan vi si at bestanden av laks har vært lav siden reguleringstidspunktet, på tross av omfattende kultiveringsinnsats i vassdraget. Kultiveringsstrategien og innsatsen er kritisert i Veterinærinstituttets rapport av 2021. Som regulant, er det også i vår interesse at fiskeproduksjonen i vassdraget er stor nok til å skape et høstbart overskudd, slik at fiske er mulig for allmennheten. Utredning av mulige forbedringstiltak, innhenting av kunnskapsgrunnlag og evaluering av effekter er et kontinuerlig forbedringsarbeid som NTE er opptatt av.

Avsluttende kommentarer

NTE vil ikke motsette seg en revisjon av konsesjonsvilkårene for Mossa. Vassdraget er gjennom NVEs og Miljødirektoratets rapport nr. 49/2013 gitt høyeste prioritet (1.1) av vassdrag som kan gjennomgå revisjon av konsesjon.

Det pågår imidlertid et omfattende arbeid med blant annet miljødesignundersøkelser i Mossa, samtidig som det skal gjennomføres fiskebiologiske undersøkelser i Meltingen. Utredning av muligheter for O/U-prosjekt er også igangsatt. De fleste spørsmålene i NVEs henvendelse vil ikke være mulig å svare ut før disse undersøkelsene er gjennomført og sluttrapporter er utarbeidet.

NTE vil derfor be om at NVE utsetter åpning av vilkårsrevisjon for Mossa.

Med hilsen

Kjetil Vatne
avdelingssjef

Nina E. Sundnes
fagansvarlig

Kilder og referanser

Berger, H.M. 2011. Mossa, status og vurdering av tiltak for anadrom fisk 2010. Sweco.

Gorseth, S. 2008. Bestandsovervåking av laks og aure i små laksevasdrag i Nord-Trøndelag 1999 – 2008. Allskog rapport 2 - 2008:1-76.

Haug, A. & Arnekleiv, J.V. 1994. Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Meltingvatnet, Nord-Trøndelag, fire og fem år etter regulering. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Rapport Zoologisk Serie 1994-2: 1-31.

Hvidsten, N.A. & Johnsen B.O. 1984. Fiskeribiologiske undersøkelser i den lakseførende delen av Mossa i Nord-Trøndelag. - DVF-Reguleringsundersøkelsene Rapp. 10 – 1984. 34 S.

Hvidsten, N.A., Bremseth, G. & Johnsen, B.O. 1992. Fiskeribiologiske undersøkelser i den lakseførende delen av Mossa i Nord-Trøndelag etter regulering. Vurderinger av reguleringen og forslag til kompensasjonstiltak for laks og sjøaure. NINA Oppdragsmelding 186:1-32.

Hvidsten, N.A., Ugedal, O. & Johnsen B. O. 1987. Fiskeri-biologiske undersøkelser i den lakseførende delen av Mossa i Nord-Trøndelag etter regulering. DN Reguleringsundersøkelsene Rapp.. 5 – 1987. 26 s.

Klausen, T.R. & Bjølstad, O.K.H. 2013. Mossa, status for anadrom fisk 2012. Sweco.
Korsen, I. 1980. Fiskeribiologiske undersøkelser i den lakseførende delen av Mossa, Mosvik kommune. - Rapp. Fiskerikons. Midt-Norge. 27 s.

Langeland, Arnfinn. 1980. Fiskeribiologiske undersøkelser i vassdrag i Mosvik og Leksvik kommuner i 1978 og 1979 (Meltingvatnet m. fl.). K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1980-1:1-47.

Vedlegg 1: Skjematisk oversikt over fiskebiologiske undersøkelser i Mosvikvassdraget

År	Referanse	Tema
1980	Langeland, A. 1980. Fiskeribiologiske undersøkelser i i vassdrag i Mosvik og Leksvik kommuner i 1978 og 1979 (Meltingvatnet m. fl. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1980 – 1: 1-47.	Ferskvannsbiologiske undersøkelser. Meltingen m. fl. Elvemusling.
1984	Hvidsten, N.A. & Johnsen B.O. 1984. Fiskeribiologiske undersøkelser i den lakseførende delen av Mossa i Nord-Trøndelag. - DVF-Reguleringsundersøkelsene Rapp. 10 – 1984. 34 s	Fiskebiologiske undersøkelser. Anadrome arter. Mossa.
1994	Haug, A. & Arnekleiv, J. V. 1994. Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Meltingvatnet, Nord - Trøndelag, fire og fem år etter regulering. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Rapport Zoologisk Serie 1994-2: 1-31	Ferskvannsbiologiske undersøkelser. Meltingen. Reguleringseffekter.
1992	Hvidsten, N. A., Bremset, G. & Johnsen B. O. 1992. Analyses of Atlantic salmon and brown trout after regulation of hydro-poer development in River Mossa. Proposals of compensatory releases of salmon and brown trout regulation of water flow. NINA. Oppdragsmelding 186: 1 - 32	Ferskvannsbiologiske undersøkelser. Anadrome arter. Mossa. Reguleringseffekter.
1994	Fiskebiologiske undersøkelser i Meltingen etter regulering. Haug, A. & Arnekleiv, J.V. 1994. Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Meltingvatnet, Nord-Trøndelag, fire og fem år etter regulering. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet, Rapport Zoologisk Serie 1994-2: 1-31.0	Fiskebiologiske undersøkelser. Reguleringseffekter.
2004	Johnsen B., O. & Hvidsten, N., A. 2004. Krav til vannføring i sterkt regulerte smålaksvassdrag. NVE. Rapport nr. 4 - 2004	Ungfiskundersøkelser. Anadrome arter. Mossa. Reguleringseffekter.
2008	Gorseth, S. 2008. Bestandsovervåking av laks og aure i små laksevasdrag i Nord-Trøndelag 1999 – 2008. Allskog rapport 2 - 2008:1-76.	Anadrome arter. Mossa.
2010	Mossa, status og vurdering av tiltak for anadrom fisk 2010. Sweco.	Ungfiskundersøkelser. Anadome arter. Habitattiltak. Mossa.
2012	Larsen, Bjørn Mejdell. 2012. Elvemusling og konsekvenser av vassdragsregulering – en kunnskapsoppsummering. NVE Rapport Miljøbasert vannforvaltning. 2012-8	Elvemusling. Reguleringseffekter. Mosvikvassdraget
2012	Mossa, status for anadrom fisk 2012. Sweco	Ungfiskundersøkelser. Anadome arter. Mossa.
2014	Mossa, status for anadrom fisk 2014. Sweco	Ungfiskundersøkelser. Anadome arter. Mossa.
2016	Mossa, ungfiskundersøkelser 2016	Ungfiskundersøkelser. Anadome arter. Mossa.
2018 - UA	Miljødesign Mossa. UA. Sweco. Avsluttes 2023	Miljødesign. Anadrome arter. Elvemusling. Mossavassdraget
2021	Karlsson, Sten, Hagen, Ingerid, Lo, Håvard. Evaluering av kultiveringsarbeidet på laks i Mossa ved hjelp av molekylærgenetiske metoder. VI – rapport. Veterinærinstituttet 2021	Effekter av kultiveringsregime. Genetikk. Laks. Mossa.
2023- UA	Ferskvannsbiologiske undersøkelser i Meltingen. UA	Fiskebiologiske undersøkelser. Tiltak